

פרשת חוקת

פרשת חוקת מתחילה עם הציווי בעניין פרה אדומה. בקיצור הציווי הוא לקחת פרה אדומה ולהביא אותה לאלעזר הכהן שישחט אותה, ולמרוח מדמה על פני אוהל מועד, ואחר כך ישרוף את הגופה של הפרה. אחר כך הוא צריך לקחת עץ ארז ואזוב ושני ולהשליך אותם לתוך שריפת הפרה. מהאפר של הפרה עושים מה שנקרא מי חטאת לטהר בו את האנשים הנטמאים.

הדעה הרווחת היא שזה פולחן פגני לכאורה שאף אחד לא מבין את הטעם שבו. נוהגים לפרש את דברי לשלמה המלך, החכם מכל אדם, "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (קהלת ז', כג)" כהתייחסות לפרשת פרה אדומה, דהיינו גם הוא לא הבין מה טעם המצווה הזאת. ואם שלמה המלך לא הבין, אני על אחת כמה וכמה.

אבל הפרשה דנה גם בדברים אחרים. בני ישראל מגיעים למדבר צין ואין להם מים. הם באים בטענות אל משה ואל אהרון ואומרים להם בין היתר כך:

וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת קֹהֵל ה' אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ.

ונשאלת השאלה למה הזכירו בני ישראל את הצאן? מה זה יעזור להם במצבם? את התשובה אפשר להבין מהסיפור הבא על אלכסנדר מוקדון המופיע בגרסאות שונות במדרשי רבא (בראשית, ויקרא) ובתלמודים:

הָלַךְ אֶלְכֶסַנְדְרוֹס מְקֻדוֹן מִשָּׁם אֶצֶל מֶלֶךְ קֶצִיא.

הִרְאָהוּ הַרְבֵּה כֶּסֶף וְזָהָב.

אָמַר: לֹא לְרֵאוֹת כֶּסֶפְכֶם וְזָהָבְכֶם בָּאתִי, אֲלֵא לְרֵאוֹת דִּינֵיכֶם.

עַד שֶׁהֵם יוֹשְׁבִים בָּאוּ שְׁנֵי בְנֵי אָדָם לְדִין לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר אֶחָד: אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ, חֲרָבָה לְקַחְתִּי מֵאָדָם זֶה וּגְרַפְתִּיהָ וְנִמְצָא מִטְמוֹן בְּתוֹכָהּ. אָמַרְתִּי לוֹ: טַל מִטְמוֹן

שָׁלְךְ; חֲרָבָה לְקַחְתִּי, מִטְמוֹן לֹא לְקַחְתִּי.

וְאֶחָד אָמַר: מָה אַתָּה מַתִּירָא מֵעֲנֵשׂ גֹזֵל – אִף אֲנִי כֹד; הַחֲרָבָה וְכֹל מָה שֶׁבְּתוֹכָהּ מְכַרְתִּי לָךְ – מִתְּהוֹם

אָרֶץ עַד רוֹם רָקִיעַ.

קָרָא הַמֶּלֶךְ לְאֶחָד מֵהֶם וְאָמַר לוֹ: יֵשׁ לָךְ בֵּן זָכָר?

אָמַר לוֹ: הֵן.

קָרָא לְשֵׁנִי וְאָמַר לוֹ: יֵשׁ לָךְ בֵּת?

אָמַר לוֹ: הֵן.

אָמַר לָהֶם: יִלְכוּ וַיִּנְשְׂאוּ זֶה לְזֶה וַיְהִי הַמִּטְמוֹן לְשֵׁנֵיהֶם.

הַתְּחִיל אֶלְכֶסַנְדְרוֹס תְּמָה. אָמַר לוֹ: מָה אַתָּה תְּמָה, וְכִי לֹא יָפָה דַּנְתִּי?

אָמַר לוֹ: הֵן.

אָמַר לוֹ: אֵלּוּ בָּא לְפָנַי דִּין זֶה בְּמִדְיַנְתְּכֶם, מָה הֵייתָ עוֹשֶׂה בּוֹ?

אָמַר לוֹ: הֵייתִי חוֹתֵךְ רֵאשׁוֹ שֶׁל זֶה וְרֵאשׁוֹ שֶׁל זֶה וְהַמִּטְמוֹן יֵרֵד לְבֵית הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לוֹ: וְחִמָּה מְאִירָה לָכֶם?

אמר לו: הן.

- וגשמים יורדים עליכם?

- הן.

אמר לו: שמה יש במדינתכם בהמה דקה?

אמר לו: הן.

אמר לו: תפח רוחו של אותו האיש! בזכות בהמה דקה החמה מאירה לכם והגשמים יורדים עליכם. ובכן, זה הסיפור. את הסיפור הבאתי כדי להראות שגם לבעלי חיים יש זכויות ולפעמים הזכות

שלהם עולה על הזכות של בני אדם. לכן בני ישראל מזכירים את הבהמות שלהם.

אבל היות והבאתי את הסיפור, כדאי גם לדון בהיבט אחר שלו. ברור לנו שהסיפור הוא רק סיפור. לא יודעים איפה זה קציה ומי גר בה. גם ממתי אלכסנדר מתעניין במשפט, ועוד במשפט של ארץ עלומת שם? ומה אם לאחד הצדדים לא היו ילדים או לשניהם היו רק בנים או רק בנות? אני כבר לא מדבר על גיל לא מתאים של ילדים.

אבל כוונת הסיפור היא אחרת. ברור שאף אחת משתי צורות המשפט היא לא דין צדק, לא זאת של מלך קציה ולא זאת של אלכסנדר. לאמתו של דבר המטמון שייך לאחד מהצדדים, ואם השופטים היו נוהגים דין צדק, היה מתברר למי מגיע המטמון. הסיפור רוצה להביא לעימות בין הרחמנות הקיצונית של מלך קציה לבין האכזריות הקיצונית של אלכסנדר. במקרה של אלכסנדר, שני הצדדים היו יוצאים בהפסד ואפילו מאבדים את חייהם. אם היה מתנהל משפט אמת, אחד הצדדים היה יוצא מרוצה ואחר היה יוצא במפח נפש. במשפט של מלך קציה שני הצדדים יוצאים מרוצים. מקרה כזה לא יכול להיות מקרה אמת. מצד שני גם דרכו של אלכסנדר היא לא דרך שבה העולם יכול להתקיים. היא דרך של הרג והרס. לכן הסיפור נמצא במקום של דמיון.

עד כאן ותודה על ההקשבה.

שבת שלום.